

Εικ. 1. Το κτήριο της Νομαρχίας και μπροστά οι εγκαταστάσεις του λιμανιού. Πίσω από τη Νομαρχία διακρίνεται το κτήριο του Δασαρχείου.

Ανακαλύπτω την πόλη μου

4η Στάση

1ο κτήριο της Νομαρχίας

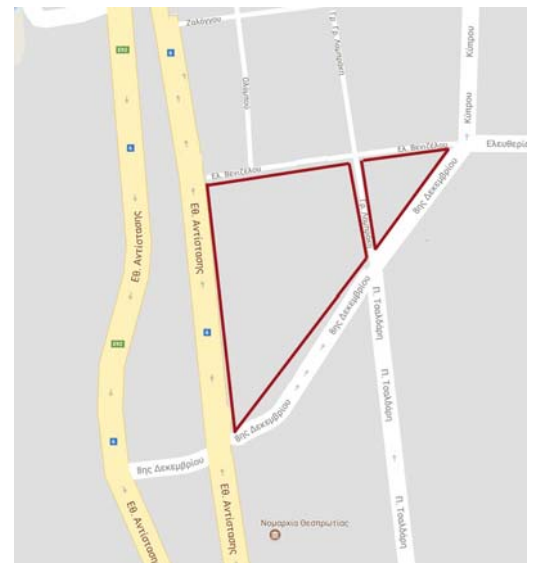
Ιστορικό πλαίσιο

Η αλλαγή του αιώνα θα βρει την Ηγουμενίτσα ένα μικρό, ασήμαντο ψαροχώρι, με μικρά καΐκια να δένουν στην παραλία, ένα καφεενεδάκι για τους διερχόμενους και έναν μόνο μαχαλά, αυτόν της Γράβας, όπου χριστιανοί και τσάμηδες μοιράζονταν τα σπίτια με τους μικρούς κήπους και δυο-τρεις πορτοκαλιές ή αμυγδαλιές στην αυλή. Παραμονές των βαλκανικών πολέμων (1912), οι οθωμανοί αντιλαμβάνονται τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής της θέσης, ενώ παράλληλα υπολογίζουν στη βοήθεια του μουσουλμανικού πληθυσμού που διαμένει στην περιοχή και προσπαθούν με τη βοήθεια του τοπικού Μπέη Χαμίτ να δημιουργήσουν μια πόλη-λιμάνι με το όνομα Ρεσαδιέ.

Αναβαθμίζουν τον μικρό οικισμό σε σαντζάκι, αλλά από τη νέα πρωτεύουσα έλλειπαν οι βασικές για την εποχή υποδομές. Ο Χαμίτ Μπέης με φερμάνι του Ρεσάτ Πασά απέκτησε τίτλους ιδιοκτησίας για την παραλιακή έκταση μεταξύ των οδών 8ης Δεκεμβρίου, Εθνικής Αντίστασης, Ελευθερίου Βενιζέλου και Κύπρου και ξεκινάει αμέσως την οικοδόμηση ενός μακροσκελούς διώροφου κτηρίου για την εγκατάσταση εμπορικών καταστημάτων, εστιατορίου, φούρνου, ξενώνων και γραφείων και ενός ξενοδοχείου με πρόσωπο στην Ελευθερίου Βενιζέλου. Το 1909 είχε αποπερατώσει το κτηριακό συγκρότημα και λίγο αργότερα εγκαταστάθηκαν σε αυτό οι πρώτοι ένοικοι, κυρίως επαγγελματίες.

Για τις διοικητικές ανάγκες και τη στέγαση όλων των υπηρεσιών της καινούριας πρωτεύουσας αποφασίστηκε η ανέγερση του Διοικητηρίου κοντά στο λιμάνι, σε έκταση που παραχωρήθηκε εκεί που σήμερα βρίσκεται το κτήριο της Νομαρχίας. Οι διοικητικές αρχές του Ρεσαδιέ άρχισαν να εγκαθίστανται στην Ηγουμενίτσα τον Ιούλιο του 1910.

Στα εγκαίνια της θεμελίωσης την Πύλη εκπροσώπησε ο νεαρός τότε σπουδαστής στην Κωνσταντινούπολη, γιος του Τας Παππά από το Καστρί Ηγουμενίτσας, Μίχος. Σε μία εμπνευσμένη και

Εικ. 2. Η περιοχή μεταξύ των οδών 8ης Δεκεμβρίου, Εθνικής Αντίστασης, Ελευθερίου Βενιζέλου και Κύπρου όπου οι Νεότουρκοι οικοδόμησαν το πρώτο κτηριακό συγκρότημα το 1909.

προφητική ομιλία, με τον ενθουσιασμό της ηλικίας του, πρόβλεψε τη σπουδαία εξέλιξη της νέας πρωτεύουσας επισημαίνοντας ότι μία μέρα η Ρεσαδιέ θα είναι για την Κωνσταντινούπολη ότι η Πετρούπολη για τη Μόσχα. Αν δεν είχε μεσολαβήσει η κατάρρευση της οθωμανικής αυτοκρατορίας οι προβλέψεις αυτές ίσως και να είχαν δικαιωθεί.

Τα φιλόδοξα σχέδια του Χαμίτ διακόπτονται από την έναρξη του Α΄ Βαλκανικού πολέμου και την απελευθέρωση της περιοχής από τον ελληνικό στρατό τον Φεβρουάριο του 1913. Η Θεσπρωτία ενσωματώνεται στο ελληνικό κράτος και η Ηγουμενίτσα υποβαθμίζεται πάλι σε κοινότητα και υπάγεται στην Υποδιοίκηση "Φιλιατών και Γουμενίτσας" του ελληνικού πλέον νομού Ιωαννίνων.

Η ελληνική κυβέρνηση μέσα στη δίνη των πολεμικών γεγονότων που ακολουθούν, πέραν από την αποκατάσταση του ονόματος της πόλης (Ηγουμενίτσα) και την εγκατάσταση αστυνομικού τμήματος, δεν ήταν σε θέση να ικανοποιήσει καμία ανάγκη ούτε να σκεφθεί την ανάπτυξη της πόλης, η οποία μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου θα δεχθεί νέους κατοίκους από τη Βόρειο Ήπειρο και νομάδες βλαχόφωνους από την περιοχή του Γράμμου που είχαν συμμετάσχει στον απελευθερωτικό αγώνα στο πλευρό του ελληνικού στρατού.

Την περίοδο του μεσοπολέμου η αξιοποίηση του λιμανιού και η διάνοιξη του δρόμου για τα Ιωάννινα (1933) δίνουν διέξοδο στην απομόνωση, αναβαθμίζοντας τον ρόλο της Ηγουμενίτσας σε βασικό οικονομικό κέντρο της περιοχής. Ακολουθεί το 1936 η συγκρότηση της Θεσπρωτίας σε ανεξάρτητο νομό για λόγους κυρίως εθνικούς και πολιτικούς και η ανάδειξη της Ηγουμενίτσας σε πρωτεύουσα. Η στελέχωση της διοίκησης με υπαλλήλους επιβάλλει εκ νέου σχεδιασμό για την οργάνωση των υποδομών της νέας πρωτεύουσας, εγκαινιάζοντας μία φάση εκτεταμένης οικοδόμησης: κτήρια δημοσίων υπηρεσιών, επέκταση του Διοικητηρίου, δικαστήρια και κατοικίες των αρχών. Η Ηγουμενίτσα πλέον μεταβάλλεται και σε διοικητικό κέντρο, απορροφώντας όχι μόνο προϊόντα αλλά και ανθρώπινο δυναμικό από τα γύρω χωριά.

Εικ. 3. Η Ηγουμενίτσα από το Αγιονήσι. Στην κορυφή δεσπόζει το ενετικό κάστρο. Στα αριστερά το κτήριο της Νομαρχίας. Η ανέγερση του δεύτερου ορόφου έχει ξεκινήσει αλλά δεν έχει ολοκληρωθεί. Πριν τη δεκαετία του 1940. Φωτ. Λ. Κισσόπουλος

Εικ. 4. Το παραλιακό μέτωπο της πόλης το 1952. Το δάσος αρχίζει σιγά σιγά να κρύβει τα ερείπια του ενετικού κάστρου. Έχει αποπερατωθεί ο δεύτερος όροφος του κτηρίου της Νομαρχίας, ενώ πίσω διακρίνεται το κτήριο του Δασαρχείου.

Περιγραφή

Τα σχέδια και η μελέτη του κτηρίου ανατέθηκαν από τον Χαμίτ Μπέη σε αυστριακούς μηχανικούς, ενώ την ανέγερση ανέλαβαν Κερκυραίοι τεχνίτες. Οι εργασίες ξεκίνησαν με εντατικό ρυθμό. Η κατασκευή ήταν λιθόκτιστη, με χοντρούς τοίχους από πελεκητή πέτρα και ασβέστη, με προοπτική ανέγερσης πρώτου και δεύτερου ορόφου. Μέχρι το 1912 το κτήριο είχε θεμελιωθεί, είχε τελειώσει η τοιχοποιία του ισογείου και είχε ξεκινήσει η θεμελίωση του πρώτου ορόφου.

Επί Μεταξά το ημιτελές Νομαρχιακό Μέγαρο είχε ανοικοδομηθεί μέχρι και τον πρώτο όροφο, ενώ το 1949 αποπερατώθηκαν οι εργασίες ανέγερσης του δεύτερου ορόφου, με το νεοϊδρυθέν Πρωτοδικείο να εγκαθίσταται στη δεξιά πτέρυγα του κτηρίου.

Ο Σπύρος Μελετζής, κατά τη διάρκεια της δικτατορίας των συνταγματαρχών (1967-1974), θα επισκεφθεί την Ηγουμενίτσα και θα φωτογραφίσει το κτήριο, το οποίο πλέον έχει πλήρως αποπερατωθεί με την προσθήκη του τρίτου και τελευταίου ορόφου, ενώ στην κορυφή του Νομαρχιακού Μεγάρου διακρίνεται ο φοίνικας, το έμβλημα της χούντας.

Η Νομαρχία υπήρξε για χρόνια και εξακολουθεί ακόμα να είναι το ορόσημο της πόλης για κάποιον που φτάνει στο λιμάνι της και σημείο αναφοράς για την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή της πόλης. Σήμερα, στον αύλειο χώρο του κτηρίου που στεγάζει την Περιφερειακή Ενότητα της Θεσπρωτίας, η προτομή του Γεώργιου Βασιλάκου, τότε διευθυντή της Νομαρχίας, που φονεύτηκε τον Φεβρουάριο του 1942 από τις κατοχικές δυνάμεις, θυμίζει τα τραγικά γεγονότα που σημάδεψαν τη νεότερη ιστορία της πόλης.

Εικ. 5, 6. Αριστερά. Το κτήριο της Νομαρχίας σε φωτογραφία του Σπύρου Μελετζή. Στην κορυφή διακρίνεται το σύμβολο της χούντας, ο φοίνικας. Δεξιά. Το Νομαρχιακό Μέγαρο πριν την τελευταία ανακαίνιση των εξωτερικών όψεων.

Εικ. 7. Φεβρουάριος του 1954. Υποδοχή πολιτικών προσφύγων του Εμφυλίου έξω από το κτήριο της Νομαρχίας.

Προέλευση εικόνων

- Εικ. 1: αρχείο Μ. Πασιάκου
- Εικ. 3: Μαρνέλη-Πιτούλη Π., *Η πολιτεία και ο δημιουργός της*, Αθήνα-Γιάννενα 1986
- Εικ. 4: αρχείο Πιτούλη
- Εικ. 5: αρχείο ΠΕΔ Ηπείρου-πρώην ΤΕΔΚ Θεσπρωτίας
- Εικ. 6: αρχείο Περιφερειακής Ενότητας Θεσπρωτίας
- Εικ. 7: www.labastia.blogspot.gr

Βιβλιογραφία

- Κείμενα και εποπτικό υλικό περιοδικής έκθεσης «*Εικόνες της πόλης στον Χρόνο*», Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας, ΕΗΠΚ 2013
- Σάρρας Γ., *Η Θεσπρωτία διαμέσου των αιώνων*, τ. 2, 3, Αθήνα 1998
- Μαρνέλη-Πιτούλη Π., *Η πολιτεία και ο δημιουργός της*, Αθήνα-Γιάννενα 1986
- Λουκάς Β., *Η Ηγουμενίτσα τη δεκαετία του 1930, όπως τη γνώρισα και τη θυμάμαι*, Ηγουμενίτσα 2002
- Σπύρος Μελετζής. *Φωτογραφίζοντας τη Θεσπρωτία*, λεύκωμα, ΤΕΔΚ Θεσπρωτίας, 2004